

Uchwała nr XXXI/193/2010
Rady Gminy Czernikowo
z dnia 8 czerwca 2010

w sprawie przyjęcia gminnego programu pomocy społecznej:
„Program aktywności lokalnej dla gminy Czernikowo na lata 2010 -2013”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 roku nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) w związku z art. 110 ust. 10 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009 roku nr 175 poz. 1362 z późn. zm.)

Rada Gminy
uchwala, co następuje:

§ 1

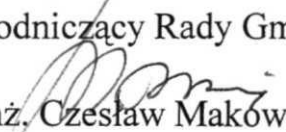
Przyjmuje się do realizacji gminny „Program aktywności lokalnej dla gminy Czernikowo na lata 2010-2013”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Czernikowo.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

mgr inż. Czesław Makowski

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 2009 roku nr 175, poz. 1362 z późn. zm.) w art. 110 ust. 10 obliguje radę gminy do opracowania i kierowania do wdrożenia lokalnych programów pomocy społecznej przy uwzględnieniu potrzeb wynikających z zakresu pomocy społecznej. Określony w załączniku do niniejszej uchwały "Program aktywności lokalnej dla gminy Czernikowo na lata 2010 — 2013" ma służyć realizacji działań podejmowanych na rzecz aktywizacji społecznej i rozwiązywania problemów mieszkańców gminy Czernikowo poprzez zainicjowanie współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji z terenu gminy Czernikowo w ramach tzw. partnerstwa lokalnego. "Program aktywności lokalnej dla gminy Czernikowo na lata 2010 - 2013" wskazuje na problemy związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnych i grup społecznych. Wyznacza kierunki działań, które mają na celu poprawę sytuacji w tym zakresie oraz określa mechanizmy wzmacniające efektywność zmian. Program stanowi uzupełnienie przyjętej przez Radę Gminy "Strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy Czernikowo na lata 2005 - 2010".

**PROGRAM
AKTYWNOŚCI
LOKALNEJ
DLA GMINY
CZERNIKOWO
NA LATA 2010-2013**

Czernikowo - maj 2010

I-WPROWADZENIE

„Program Aktywności Lokalnej dla gminy Czernikowo” wskazuje na problemy związane z funkcjonowaniem społeczności lokalnych i grup społecznych oraz wyznacza kierunki działań, mających na celu poprawę sytuacji w tym zakresie i określa mechanizmy wzmacniające efektywność zmian. Dokument ten stanowi uzupełnienie „Strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy Czernikowo na lata 2005 - 2010”. Przyjęte w Programie Aktywności Lokalnej koncepcje są zgodne z założeniami zawartymi w ogólnopolskich dokumentach strategicznych, takich jak m.in.:

- Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007 - 2015,
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski,
- Strategia Polityki Społecznej,
- Narodowa Strategia Rozwoju na lata 2007 - 2013
- Strategię Polityki Społecznej 2007 - 2013,
- Narodowa Strategia Spójności,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki na lata 2007 - 2013.

W dokumentach tych zakłada się realizację działań służących rozwojowi społeczno - gospodarczemu kraju, a co za tym idzie podniesienie poziomu i jakości życia obywateli. Ważnym elementem w tym zakresie jest budowanie zintegrowanych społeczności, w których każda osoba i rodzina będzie mogła realizować swoje plany i aspiracje życiowe, a w trudnych sytuacjach uzyskiwać niezbędną pomoc i wsparcie ze strony wspólnoty oraz działających w jej ramach instytucji i organizacji. Konieczne jest zatem wspieranie samoorganizacji społeczności lokalnych oraz budowanie i wzmacnianie ich obywatelskiej świadomości. Podkreśla się znaczenie kapitału ludzkiego, czyli zasobu wiedzy, umiejętności i potencjału, w który wyposażony jest każdy człowiek i społeczność, jako całość. Dzięki temu podmioty te są zdolne nie tylko do pracy, ale także do adaptacji zmian w otoczeniu oraz kreowania nowych rozwiązań. Z kapitałem ludzkim ściśle związany jest kapitał społeczny oznaczający zasoby umiejętności, informacji, kultury, wiedzy i kreatywności jednostek oraz związki pomiędzy ludźmi i organizacjami. Kapitał społeczny jest zatem sumą kapitałów jednostkowych, które muszą być kreowane przez instytucje oraz pomnażanie przez ich zdolność do współdziałania.

Kluczowym wyzwaniem jest przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, które zgodnie z Narodową Strategią Integracji Społecznej, oznacza: brak lub ograniczenie możliwości uczestnictwa, wpływania i korzystania z podstawowych instytucji publicznych i rynków, które powinny być dostępne dla wszystkich, a w szczególności dla osób ubogich. Są to między innymi: publiczna edukacja, pośrednictwo pracy, ochrona pracy, transport publiczny i publiczny sektor mieszkaniowy, administracja publiczna, sektor pozarządowy i organizacje polityczne, rynek pracy, rynek dóbr konsumenckich, rynek usług telekomunikacyjnych, bankowych i innych, prywatna własność i przedsiębiorczość. Wykluczenie społeczne, najprościej mówiąc oznacza wyłączenie z życia społecznego. Jest

to zjawisko niezwykle niepokojące w naszym kraju, ponieważ ze względu na sytuację społeczno - ekonomiczną zagraża wielu osobom i grupom, w tym w szczególności osobom pozostającym poza rynkiem pracy, szczególnie długotrwale bezrobotnym, osobom bezdomnym, uzależnionym, matkom samotnym, niepełnosprawnym, dzieciom i młodzieży ze środowisk zaniedbanych oraz wychowujących się poza rodziną.

Priorytetowe działania podejmowane na rzecz przeciwdziałania społecznemu wykluczeniu, zgodnie z wymienionymi powyżej dokumentami, powinny być ukierunkowane na:

- ograniczanie obszarów skrajnego ubóstwa,
- rozbudowywanie świadczeń wspierających aktywność,
- promocję działań prospołecznych,
- wspieranie rozwoju różnych form aktywizacji zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej i społecznej mieszkańców, w tym w szczególności klientów pomocy społecznej,
- wspieranie lokalnych inicjatyw obywatelskich,
- upowszechnianie kształcenia ustawicznego,
- ułatwienie dostępu do poradnictwa i informacji,
- zwiększenie aktywności lokalnych instytucji i organizacji oraz podejmowanie przez nie współpracy na rzecz rozwiązywania lokalnych problemów (rozwój lokalnych partnerstw),
- wspieranie rozwoju podmiotów gospodarki społecznej.

Program Aktywności Lokalnej jest zgodny z podstawowymi zasadami życia społecznego, a w szczególności zasadą pomocniczości, partycypacji społecznej i współodpowiedzialności. Pojęcie pomocniczości oznacza, że struktury wyższe (władza) nie powinny wyręczać struktur niższych, czyli osób, rodzin, grup i społeczności lokalnych w tym, z czym mogą one sobie poradzić we własnym zakresie. Ich zadaniem jest natomiast pobudzanie i podtrzymywanie tych struktur oraz wspomaganie i wspieranie ich wysiłków w sytuacji, gdy realizacja zadań, czy też osiągnięcie określonych celów przekracza ich możliwości. Wiąże się to nierozdzielnie z godnością każdego człowieka, czyli prawem do wolnego i świadomego działania - upodmiotowieniem. W tym ujęciu znaczenia nabiera zasada partycypacji społecznej polegająca na włączaniu obywateli w rozwiązywanie istniejących problemów. Bardzo istotny staje się aspekt samopomocy, którego idea polega na wyzwaniu i wykorzystywaniu wewnętrznych zasobów oraz kompetencji osób, grup oraz społeczności lokalnych. Zadaniem sił zewnętrznych jest zatem wspieranie i wzmacnianie tego potencjału oraz tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi.

„Program Aktywności Lokalnej dla gminy Czernikowo” jest wymaganym dokumentem do realizacji projektów systemowych dla ośrodków pomocy społecznej (7.1.1) w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - Priorytet VII - „Promocja integracji społecznej”. Jednym z narzędzi, które muszą być wykorzystywane podczas realizacji tych projektów są programy aktywności lokalnej wzorowane na modelu centrum aktywności lokalnej. Model ten zakłada sposób działania mający na celu aktywizowanie społeczności lokalnych, poprzez budowanie poczucia przynależności do danego miejsca i lokalnej grupy

oraz uruchamianie na nowo zbiorowych strategii pomagania ludziom w pomaganiu sobie samym. Wśród dalekosiężnych celów wymienić należy:

- powstanie silnych i zintegrowanych społeczności lokalnych,
- rozwój lokalnej samoorganizacji, solidarności i tworzenie więzów samopomocy,
- zaktywizowanie lokalnych zasobów i wykorzystanie ich potencjału w procesie rozwiązywania lokalnych problemów,
- wzmacnianie i integracja lokalnych grup obywatelskich,
- budowanie tożsamości wspólnot lokalnych poprzez podnoszenie jakości społecznych interakcji, związków i sieci kontaktów,
- pomaganie ludziom w tworzeniu i odtwarzaniu ich własnych społeczności lokalnych i grup społecznych, pozwalających na radzenie sobie z rozwiązywaniem lokalnych problemów oraz przejmowanie kontroli nad własnym życiem.

II - OPIS SYTUACJI PROBLEMOWEJ

Gmina Czernikowo jest najmłodszą i czwartą co do wielkości gminą powiatu toruńskiego. Jest to gmina rolnicza, która w sposób szczególny została dotknięta skutkami przemian społeczno - gospodarczych, zapoczątkowanych po roku 1989. Upadek PGR-ów, RSP i innych zakładów pracy spowodował, że bardzo wielu mieszkańców zostało pozbawionych zatrudnienia. Pomimo upływu lat sytuacja nie uległa znaczącej poprawie, mimo, że maleje stopa bezrobocia w powiecie toruńskim - na dzień 31.12.2009 r - wynosiła 17,2 % . Bezrobotni mieszkańcy gminy Czernikowo w okresie ostatnich 5 lat - stanowią ok. 14 % ogółu bezrobotnych w powiecie, zajmując 3- cie miejsce pod względem ilości bezrobotnych wśród 9 gmin. Liczba mieszkańców gminy wynosi 8.777 osób (dane na koniec 2009 r.), z czego 63% to osoby w wieku produkcyjnym, w tej liczbie:

- 809 osób jest zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotne (442 kobiet y i 367 mężczyzn), w tej grupie aż 624 osoby nie pobierają zasiłku dla bezrobotnych.

Dane te są niezwykle niepokojące, ponieważ bezrobocie, w szczególności długotrwałe jest nie tylko przyczyną pauperyzacji osób nim dotkniętych oraz ich rodzin, ale także generuje wiele innych, równie poważnych problemów, takich jak np.: uzależnienie, zaniedbania opiekuńczo - wychowawcze, problemy zdrowotne. W efekcie prowadzi to do społecznego wykluczenia osób i rodzin dotkniętych tym problemem. Sytuację w tym zakresie pogłębia fakt, że większość osób bezrobotnych legitymuje się niskim wykształceniem (podstawowe lub zawodowe) - co utrudnia, a czasem nawet uniemożliwia powrót na rynek pracy.

Brak zatrudnienia to jeden z podstawowych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. W roku 2007 liczba rodzin, którym udzielano pomocy społecznej z powodu bezrobocia wynosiła 319 (w rodzinach tych znajdowało się 1247 osób) , w 2008 roku pomocy społecznej z powodu bezrobocia udzielono dla 274 rodzin (w rodzinach tych-1066 osób), a w 2009 r. - dla 272 rodzin (1033 osoby w rodzinach).

Liczba środowisk korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia spada w

porównaniu do roku 2006 czy 2007 - niemniej ilość środowisk korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu bezrobocia nadal jest duża. Niepokojący jest przy tym fakt, że wiele środowisk korzysta z pomocy od wielu lat, co świadczy o pojawieniu się zjawiska uzależnienia i zrzucenia odpowiedzialności za swój los na barki innych ludzi lub instytucji. Taka sytuacja powoduje, że środowiska te należy zaliczyć do wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Kolejnym, niezwykle istotnym problemem prowadzącym do społecznego wykluczenia jest niepełnosprawność. Brakuje niestety aktualnych danych o skali tego problemu.

Z powodu niepełnosprawności ze świadczeń pomocy społecznej w roku 2007 korzystały 82 rodziny (osoby w tych rodzinach - 272), w 2008 r.- 74 rodziny (liczba osób w tych rodzinach - 239), w 2009 r. - 84 rodziny (265 osób w rodzinach). Niepełnosprawność jest niezwykle poważnym problemem, wiąże się bowiem nie tylko ze złym stanem zdrowia i kosztami, jakie należy w związku z tym ponosić, ale także powoduje utrudnienia w funkcjonowaniu ze względu na bariery społeczne i architektoniczne. To z kolei przyczynia się do izolacji i wyłączenia z życia społecznego, w tym z rynku pracy.

Innym problemem prowadzącym do społecznego wykluczenia jest bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach wielodzietnych i niepełnych, Z tego powodu ze świadczeń pomocy społecznej w 2007 roku korzystały 124 rodziny (650 osób w rodzinach), w 2008 roku - 143 rodziny (705 osób w rodzinach), w 2009 roku 154 rodziny (750 osób w rodzinach). Powyższe liczby wykazują tendencje rosnące - i świadczą o konieczności skierowania działań aktywizujących do tej grupy świadczeniobiorców.

Powyżej zaprezentowano główne problemy prowadzące do społecznego wykluczenia mieszkańców naszej gminy. Nie są to oczywiście wszystkie grupy, którym zagraża to zjawisko. Jest jeszcze wiele grup, którym wykluczenie społeczne silnie zagraża, są to między innymi: osoby bezdomne, uzależnione, osoby opuszczające zakłady karne, młodzież opuszczająca placówki opiekuńczo - wychowawcze. Osoby te i ich rodziny borykają się z wieloma różnorodnymi problemami, które jednak najczęściej są ściśle powiązane z problemami omówionymi powyżej, czyli ubóstwem i brakiem zatrudnienia.

Osoby i rodziny uwikłane w omówione powyżej problemy w pierwszej kolejności wymagają oczywiście indywidualnej pomocy i wsparcia ze strony powołanych w tym celu instytucji i organizacji. Należy jednak pamiętać, że nawet najlepiej zorganizowana pomoc w tym zakresie nie rozwiąże w pełni istniejących problemów i nie zapobiegnie wykluczeniu społecznemu. Konieczne jest bowiem zwiększenie aktywności tych osób i włączenie ich w proces naprawczy oraz zapewnienie wsparcia ze strony społeczności, w której toczy się ich życie. Żaden człowiek nie żyje w odosobnieniu, lecz jest uwikłany w różne układy, relacje i jego funkcjonowanie jest uzależnione od wielu innych podmiotów, które funkcjonują w ich otoczeniu. Pracując z osobą lub rodziną nie można zatem oddzielić ich od środowiska, w którym żyją. W nim bowiem mogą tkwić korzenie problemu, ale też i życiodajne soki, które mogą wspomóc w rozwiązywaniu problemów, czy też zaspakajaniu potrzeb. Dobrze zorganizowana i aktywna społeczność lokalna, to nie tylko ważny element społeczeństwa demokratycznego, ale także jeden z najważniejszych sojuszników w procesie

rozwiązywania problemów. Może ona zareagować, gdy komuś dzieje się krzywda, może także wesprzeć tych, którzy znajdują się w trudnej sytuacji. Tu jednak pojawia się problem, że w naszej gminie takich prężnych i odpowiedzialnych społeczności jest niewiele. Poprzedni okres w dziejach naszego kraju oraz transformacja nie pozostały bez wpływu na stosunki międzyludzkie, tempo życia i świat wartości. Nabierający od wielu lat coraz większego znaczenia pieniądź zaczyna kierować życiem wielu ludzi, którzy w pogoni za nim często zaniedbują tak ważne sprawy, jak np.: rodzina, czy też wychowanie dzieci. Z roku na rok pogłębiają się dysproporcje między poszczególnymi grupami społecznymi. Obserwujemy także powolne odchodzenie od tradycji oraz spłykanie ważnych dotychczas wartości. Więzy społeczne ulegają dalszemu rozluźnieniu, coraz bardziej powszechne staje się również zjawisko znieczulicy społecznej. Dlatego też wyzwaniem naszych czasów jest zapobieganie pogłębianiu się tego zjawiska. Nie można biernie czekać na „cud”, że pozostające w uśpieniu lub źle funkcjonujące grupy lub społeczności nagle same z siebie uaktywnią się i zajmą się rozwiązywaniem istniejących problemów, zwłaszcza że najczęściej brakuje im także wiedzy i umiejętności jak to zrobić. Konieczne jest podejmowanie zintegrowanych działań, których celem jest uaktywnienie nie tylko pojedynczych osób, ale także grup i społeczności lokalnych, które należy ożywić i pobudzić w nich poczucie odpowiedzialności za siebie i innych, zwłaszcza tych najsłabszych. Pomocny w tym zakresie jest „Program Aktywności Lokalnej”, który zakłada wspólne działania lokalnych podmiotów na rzecz uaktywniania i pobudzania potencjału grup oraz społeczności lokalnych i włączanie ich w życie społeczne, w tym także powrót na rynek pracy. Realizowane w tym zakresie przedsięwzięcia będą ukierunkowane na organizowanie społeczności lokalnych, poprzez edukację społeczną inicjowanie ruchów samopomocowych, zachęcanie mieszkańców do udziału w lokalnych inicjatywach, promowanie działań wolontarystycznych, udostępnianie informacji o dostępnych na danym terenie usługach, pobudzanie lub rozwijanie kontaktów między różnymi grupami oraz budowanie pozytywnych związków między członkami różnych społeczności. Ich celem jest również rozwój społeczności, co z kolei wymaga długofalowych działań mających na celu edukowanie obywateli w zakresie przysługujących im praw i uprawnień oraz przeciwstawianie się deprivacji i niesprawiedliwości.

W pierwszej kolejności „Program Aktywności Lokalnej dla gminy Czernikowo na lata 2010 - 2013” i tworzone w jego ramach podprogramy będą ukierunkowane na grupy i społeczności najbardziej zagrożone społecznym wykluczeniem.

III - CELE PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Głównym celem „Programu Aktywności Lokalnej dla gminy Czernikowo” jest zwiększenie aktywności mieszkańców gminy, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym we wszystkich obszarach życia społecznego, w tym także rynku pracy oraz zwiększenie ich potencjału rozwojowego.

Wśród celów szczegółowych należy wymienić:

- zwiększenie wiedzy na temat potrzeb i problemów poszczególnych grup i społeczności,
- zapobieganie marginalizacji osób i rodzin poprzez wyrównywanie szans dla grup defaworyzowanych, w tym m.in. osób niepełnosprawnych, długotrwale bezrobotnych, młodzieży, która wypadła z systemu edukacji, czy też była wychowywana poza rodziną biologiczną,
- zmniejszanie obszarów wykluczenia społecznego,
- wypracowanie modelu działań środowiskowych opartych na współdziałaniu różnych instytucji i organizacji oraz mieszkańców,
- prowadzenie działań o charakterze informacyjnym, edukacyjnym, aktywizującym i integracyjnym,
- zwiększanie aktywności mieszkańców oraz ich świadomości obywatelskiej,
- zwiększenie kompetencji społecznych i zawodowych, w szczególności w przypadku osób pozostających poza rynkiem pracy,
- promowanie postaw prospołecznych.

IV- GRUPY DOCELOWE - ODBIORCY PROGRAMU

Program aktywności lokalnej będzie skierowany do:

- poszczególnych społeczności lokalnych, czyli osób mieszkających na pewnej przestrzeni obejmującej obszar sołectwa, wsi lub ulicy;
- grup społecznych ze zdiagnozowanym problemem.

Działaniami w ramach programu aktywności lokalnej będą obejmowane w szczególności osoby i środowiska wykluczone społecznie lub zagrożone tym zjawiskiem, m.in. klienci pomocy społecznej, osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne, matki samotnie wychowujące dzieci, rodziny borykające się z problemem bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego.

V- SPOSÓB I METODY REALIZACJI PROGRAMU

Ze względu na specyfikę naszej gminy: wielość grup i społeczności oraz różnorodność występujących w nich problemów, program aktywności lokalnej będzie realizowany poprzez przygotowywane rokrocznie podprogramy aktywności lokalnej skierowane do konkretnych społeczności lub grup. W ramach podprogramów realizowane będą następujące działania:

- systematyczne badanie potrzeb i problemów grup oraz społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wyszukiwanie i wspieranie lokalnych liderów,
- budowanie lokalnego partnerstwa,

- organizowanie spotkań z grupami docelowymi, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- organizowanie edukacji społecznej i obywatelskiej,
- umożliwianie dostępu do informacji i konsultacji, poprzez promowanie istniejących punktów oraz tworzenie nowych dostosowanych do potrzeb mieszkańców,
- inicjowanie ruchów samopomocowych i obywatelskich,
- wspieranie lokalnych inicjatyw,
- promowanie działań wolontarystycznych,
- organizowanie treningów kompetencji i umiejętności społecznych,
- rzecznictwo interesów osób i grup defaworyzowanych,
- organizowanie dla nich wsparcia indywidualnego i grupowego w zakresie wzrostu kompetencji życiowych i umiejętności zawodowych, umożliwiających powrót do życia społecznego, w tym powrót na rynek pracy,
- organizowanie i inspirowanie udziału mieszkańców w imprezach i spotkaniach o charakterze integracyjnym, edukacyjnym, kulturalnym, sportowym, ekologicznym i turystycznym.

VI- ZAKŁADANE REZULTATY

- Zdiagnozowanie potrzeb i problemów społeczności lokalnych oraz grup, w szczególności zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Wzrost kompetencji i aktywności mieszkańców oraz poziomu ich zaangażowania w życie społeczne, w tym także aktywności na rynku pracy.
- Stworzenie płaszczyzny angażowania mieszkańców w proces rozwiązywania indywidualnych i lokalnych problemów.
- Zintegrowanie społeczności lokalnych i grup społecznych.
- Wzrost zaangażowania lokalnych instytucji oraz organizacji i podejmowanie przez nie wspólnych działań na rzecz społeczności lokalnych oraz grup społecznych (lokalne partnerstwa).
- Podwyższenie jakości działań środowiskowych, w tym inicjowanie nowych form i metod pracy dostosowanych do potrzeb oraz możliwości grup i społeczności.
- Zmiana postaw społeczności lokalnych wobec osób i grup defaworyzowanych.

VII - REALIZATORZY PROGRAMU AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

- Urząd Gminy Czernikowo.
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
- Placówki edukacyjne, kulturalne i sportowe.
- Powiatowy Urząd Pracy.

- Organizacje pozarządowe i kościelne.
- Policja.
- Lokalny biznes.

VIII - ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Do podstawowych źródeł finansowania działań podejmowanych w ramach programu aktywności lokalnej należy zaliczyć:

- środki unijne - Program Operacyjny Kapitał Ludzki - projekty systemowe dla ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie,
- środki własne gminy,
- środki własne podmiotów zaangażowanych w działania w ramach poszczególnych podprogramów aktywności lokalnej,

IX- ZASADY MONITOROWANIA I EWALUACJI PROGRAMU

Monitoring i ewaluacja będą prowadzone na bieżąco przez realizatorów poszczególnych podprogramów aktywności lokalnej, które będą realizowane na rzecz konkretnych grup społecznych lub społeczności lokalnych. Celem będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiają się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami na bieżąco będą dokonywane zmiany w przyjętych założeniach lub metodach pracy.

Ponadto corocznie będą przygotowywane sprawozdania z realizacji podprogramów realizowanych w ramach programu aktywności lokalnej, które zostaną przedstawione Wójtowi Gminy.

Po zakończeniu realizacji programu aktywności lokalnej zostanie przygotowany raport końcowy podsumowujący całość podejmowanych działań. Będzie w nim dokonana ocena zrealizowanych przedsięwzięć oraz rezultatów jakie one przyniosły. Wskazane zostaną także te metody i formy działań, które powinny być kontynuowane w latach następnych.